

OBYŚĆ (58) *vb pf*

obyść (9), **obejść** (5), **obyć** (1), obyść *a.* obyć (5), **obyjść** *a.* **obyjć** (1), obyść *a.* obejść *a.* obyć (37); obyść *BielKron* (8), *GórnDworz*; obejść *Mącz* (5); obyć *RejKup*; obyść *a.* obyć *KochPs* (4), *StryjKron*; obyjść *a.* obyjć *KrowObr*.

o jasne; w inf obejść *e jasne; w formach praet i con e jasne.*

inf obyść (2) *BielKron*, *GórnDworz*, obejść (1) *Mącz*, obyć (1) *RejKup*. ◇ *fut 1 sg* ob(e)jdę (2). ◇ *3 sg* obejdzie (4) *Mącz*, *HistLan*, *SkarŻyw*, *CzechEp*, obydzie (1) *StryjKron*; *e-* (1), *-(e)* (4). ◇ *2 pl* ob(e)jdziecie (1). ◇ *3 pl* ob(e)jdą (1). ◇ *praet 3 sg m* obszedł (5). *f* obeszła (7). *n* obeszło (5). ◇ *3 pl m pers* obeszli (8). *subst* obeszły (6). ◇ *imp 2 sg* ob(e)jdź (1). ◇ *3 sg* niechaj obydzie (1). ◇ *2 pl* ob(e)jdźcie (1) *BibRadz*, obydzcie (1) *KochPs*. ◇ *3 pl* niechaj ob(e)jdą (1). ◇ *con 3 sg m* by obszedł (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy obeszli (1). ◇ *con praet 3 sg n* by było obeszło (1). ◇ *impers praet* obeszto (1) *WujNT*. ◇ *part praet act* obszedszy (4).

Sł stp notuje, Cn s.v. obchodzić, Linde XVI – XVIII w. s.v. obchodzić.

1. *Idąc, okrążyć coś, przejść wokół czegoś; circuire PolAnt, Vulg; gyrare Vulg; circumcursare, concursare, obambulare, obire Cn (23)* : Zą to dobrodzyeystwo dąli mu Rzymiáne imienia/ to iest roley iáko może zą ieden dzyeń pługiem obyść *BielKron* 106.

obyść co (14): Potym rzekł do ludu/ Idźcie á obeydźcie miásto/ á ktorzy są zbrojni niechay idą przed fkrzynią Páńfką. *BibRadz Ios 6/7, Ios 6/14, 15 [2 r.]*, *Iudith 13/12*; Wyłzedłzy potym z obozu/ obefzły onę dolinę/ á włzedłzy ná gorę Bethuliiej/ przyłzłj áłz do sámych bran. *BudBib Iudith 13/12*; Wiárą/ mury Ierychá vpádłj/ gdy ie obeszto [*corruerunt circuito*] przez siedm dni. *WujNT Hebr 11/30*. *Cf obyść co z kim; Zwrot.*

obyść co z kim (1): Omyyę ręce swoye myędzy nyewinnemi/ A obeydę ółtarz twoy Pánye słułu z nimi *LubPs G2*.

obyść około czego (1): Owa dobry pan ząwiodł go do iedney wieże/ ktora oddzielnie od kościoła ítała/ iż około niey mógł czyłcie wkoło obyść *GórnDworz T6v*.

Zwrot: »obyść wkoło, około, okółem« [*w tym: co (6)*] = *circuire gyrando PolAnt [szyk zmienny] (5:2:1)*: A Czyżze to nowy Trzem Ia obeydę okółem Niemogłem tam naydz dzwierzec *LudWieś A2v; RejKup n2; BibRadz Ios 6/3; BielKron 47, 263; GórnDworz T6v; KochPs 72; Xiądz Wurfchait opáfawłzy się ręcznikiem/ wzywa po wtore wżystkích Bogow [...] potym sżepcząc/ obydzie trzy kroć Byká okóło/ y zårzeżą go StryjKron 161.*

Przen (1) :

Zwrot: »obyść [co] w krąg« (1): A ták Skrzynią Páńfka obefzła miásto w krąg ieden raz [*Et circuioit arca Domini civitatem gyrando semel*]/ á oni się wrocili do obozu *BibRadz Ios 6/11*.

a. *W opisie gwiazdozbioru [co] (1)* :

Zwrot: »obyść kołem« (1): Potym sýe sám [*Smok*] ku głowie Cynozury złożył. A obfzedłzy ią do nóg óstátecznym kołem/ Rzućil sýe wzad/ y ítánął *KochPhaen 3*.

a. *Otoczyć zbrojnie; circuire Vulg [kogo, co] (3)* : Pobaczył tedy Ionáthás że zą nim záfádzono ná zdrádze [!] y obefłli oboz iego *Leop 1.Mach 10/80*.

Zwrot: »obyść w koło« (1): Pan mu odpowiedział. Nie wyjeżdżaj przeciwko im/ ále obeydz ie w koło z tyłu [*sed gyra post tergum eorum*]/ y przydziesz ná nie z thyłu *Leop 2.Reg 5/23*.

W przen (1): y podniefione będą obłoki wielkie y mocne pełne gniewu [...] Y przydą vftháwicznie á fthále aż do Bábilonu/ y zetrą ią/ zeydą fie do niego/ y obeydą ie [*convenient ad ipsam et circuibunt eam*]/ á wyleią gwiazdę/ y wlfyftek gniew ná nie *Leop 4.Esdr 15/43*.

b. O polowaniu [co] (1): DWá obezli Międzwiedziá/ więc sobie szeptáli/ Száciuć zacźby oneę fkorę w mieście dáli. *RejFig CC6*.

2. Idąc, być kolejno w różnych miejscach, odwiedzić różne osoby (przeważnie o wyczerpaniu wszystkich możliwości); circuire, circumdare PolAnt; peragrare, perreptare Cn [kogo, co] (9): Obfzedzy Krolá Bifkupy/ Idźciesz do Wielickiej żupy/ Do páná fwego żupniká *BielKom A3v*; niechay kto obydzie/ w Krákwie wfzyftki kościoły/ y niechay fpyta *KrowObr 219v*; A gdy obezli wfzythki żemie/ przyzli po dziewięciu miefiącoch y po dwudziestu dniu do Ieruzálem. *BibRadz 2.Reg 24/8, Iudith 2/14; BielKron 25; BudBib Iudic 11/18*; Wfzytki obfzedzy tedy przyziációły/ Oycá/ y mátkę co go vrodziłá/ Nie nálazł/ okrom żony/ która żywot Zań chce położyć *KochFrag 44*.

Przen (2): DZyeń dziwiefzy ieft przywłázcżon y wyzwolon od zboru á od kościołá fwięthego krześciánfkiego/ ábychmy weń obezli y rofpomnieli sobie powołanie á przeźrzenie/ fpráwy y żywot Mácieiá s. *RejPos 286v*.

Fraza: »[czego] żadne oko nie obeszło« = *nikt nie zobaczył (1)*: Pan Bog który w sobie vfaiących nie zápomina/ oney zelżywości wftydu pánieńfkiego ták zábieżał: iłz ciála iey żadne oko nie obeszło. Bo wnet/ z iey włołow od głowy/ ták gęftą załlonę vcźynić ráczył [*iż nagość jej pokrył*] *SkarŻyw 69*.

3. Rozciągnąć się wokół czegoś, być wokół czegoś; claudere Mącz [co] (18): Oceanus. Das hoch mer fo das gantz ertricht vmbget. Morze ktore fwyát obełło. *Murm 23; BartBydg 100b; Leop Apoc 22 arg; [Mezopotamiję] obezły fláchetne dwie rzece/ Tygrys od wfchodu Słońcá/ á Eufrates od zachodu. BielKron 264v; Mącz 356b*; Niech obeydą dziedżinę mytne láfy po dwu ftron/ fpuftne ftáwy po trzećiey/ á łąki z iednę. *GostGospPon 170; [LustrRaw 90, 186]*.

Zwrot: »wkoło, zewsząd obyść« (3:1): bowiem gory w koło obezły Czechy/ fiedzą iáko w mieście zá murem *BielKron 321, 264, 461; Mącz 56b*.

Przen [kogo, co] (7): Wźdy kiedy wonia tá fwiętych fpráw ich nas obeydzie/ iż kiedy záwołamy? Idziem iuż zá wonnością cnot wálżych fwięci Boży. *SkarŻyw A4; WisznTr 29*.

Fraza: »sen [kogo] obszedł« (1): Obrepsit mihi somnus, Napadł mie fen/ Z nienacká mie obfzedł. *Mącz 352b*.

Zwrot: »obyść wkoło, kołem, ze wszech stron« [*szyk zmienny*] (2:2:1): Albowiem mię zewfíech ftron obezły rozliczne fprzećiwności [*Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus Vulg Ps 39/13*] *RejPs 61*; Tobie niechay chwałę dáie Wfzytká żemiá/ wfzytki kráie/ Tobie niechay bije czołem Cokolwiek fwiát obfzedł kołem. *KochPs 94, 132, 154*; NIE może być cźłowiek wolny od przygody/ Obefzły go wkoło by gwałtowne wody. *WisznTr 32*.

4. W funkcji strony biernej: Zostać otoczonym, ogarniętym; przenie [czym] (1): Skoczy nań/ á ścińka go obiemá rękómá/ Chęc ku sobie przyciágnąć kámienne rámioná: Chęcł/ niechęcł/ przećięs ty móy/ á wfzytká fie trzęflá Krwią gorącą oblaná/ ták wfzytká obezłá. *GostCast 60*.

5. *Fraza*: »[co] (nic *a.* mało, *a.* namniej, [*a.* barzo]) (nie) obeszło (*a.* ani obejdzie) [*kogo*]« = *coś* (*nie*) *zainteresowało*, (*nie*) *poruszyło*, (*nie*) *dotknęło kogoś* [*szyk zmienny*] (7) : Clamores imperia nihil moror, Nic mie ich wołanie s roskázowánem nie obeydzie. *Mącz* 232d; Mnieć tho nic nie obeydzie niech fie co chce sítanie *HistLan* F6; *CzechEp* *3, 164; *NiemObr* 4; *KochFr* 103; Którégo twoiá łáfká/ wiára moiá po tym/ Nierużyły nic/ y to/ lub źle/ lub przyštoynie Nic go to nieobefzło *GosłCast* 64; [pewnieby ich było nycz nie podkało, wschakze iako tho k.j.m. barzo obeschró *CorfusDocum* 1567 nr 154].

Synonimy: **1.** *obtoczyć, okrążyć, otoczyć*; **b.** *obegnać, osaczyć*.

Formacje współrdzenne cf IŚĆ.

Cf **OBESZŁY, OBEŚCIE**

LW